

Hoeveren.

Den 23sten Mei 1896 bezocht ik de gemeente Hoeveren. Ik had een Bredasch rijtuig aan het station Hoeveren besteld te 8.53; daarmede reed ik langs een zandweg naar de gemeente. Ontstreeks 9.10 hield ik voor het Raadhuis stil, en werd ik aldaar ontvangen door Burgemeester en Wethouders. — De Burgemeester (van Beer) overigens geen onge-schikt man, is een liefhebber van speecken; hy hield een lange rede om mij welkom te heeten, waarna wij in de ryk met planten versierde raadszaal plaats namen en verschillende belangen der gemeente bespraken; eenige opmerkingen, welke ik maakte, vielen blykbaar in goede aarde; de burgemeester noteerde die, om er voor-saan op te letten! —

Op mijne audientie verscheen alleen de geestelijkheid, waarbij zich gevoegd hadden de president en eenige professoren van het seminarie. Een lange speeçh van den pastoor, een dito van mij, en daarmede was mijne audientie afgelopen. —

Met D. en W. praatte ik daarna nog ^{over} alles en nog wat; ik ging de secretarie in oogenschouw nemen (waar alles buitengewoon goed in orde was) en om-streeks 11.15 verliet ik de gemeente weer, om mij te be-geven naar Etten. —

Ik nam van Hoeveren den indruk mede, dat alles daar goed beheerd wordt; dat het een welvarende ge-meente met een brave bevolking is; en dat het dage-lyksch bestuur aan goede handen is toevertrouwd. —

De verstandhouding tuschen den Burgemeester en de wethouders laat niets te wenschen over. — Het is alleen maar jammer, dat de secretaris een bekend zaakwaar-nehmer is.

In de administratie blijkt van jaren her een zeldzame waakzaamheid om alles op schrift te bewaren, wat voor navraag ontrent, — of voor behandeling van administratieve zaken van belang zijn kan. —

Ook bij den ontvanger was alles goed in orde. —

Den 23 September 1900 kwam ik weder in de gemeente Weer ontvangen met een eindeloone speeçh van den burge-

Hoeren.

meester; ik vond nog den 82-jarigen wethouder Buyp; toen de wethouder van leer in 1892 burgemeester van Slaeven werd, volgde Buyp hem op als wethouder. — De andere wethouder (lees) is eerst sinds een jr als zoodanig in functie. —

Op mijne audientie verscheen pastoor Christlaars met zijn kapelaan (Stoffelen); hij vertelde mij, dat hij nu op audientie kwam, omdat hij eerst sinds 2 jr pastoor van Slaeven was; vordere was hij eenige jaren pastoor geweest te Sleem, gemeente Steenbergen.

Daarna verscheen op audientie de bovengenoemde kapelaan Stoffelen met den burgemeester van leer. Zij kwamen de belangingen bepleiten van de herbedijde gemeente St. Willebrord (het eertijds beredschte „Zleike“), gelegen onder Ekken, Slaeven en Rucphen. Meer speciaal vroegen zij steun voor het tot stand komen van een harden weg van sprundel over Zleike naar Slaeven. Dan konden de bewoners van het Zleike zich gemakkelijker verplaatsen, als zij met hunne hondenvaren negotie gingen doen; ze konden dan ook veel gemakkelijker eldets ^{op} werken. — Die hierover meer uitvoerig mijne aantekeningen onder „Rucphen“.

Ik vernam nog van B. en W. dat er niemand van het seminarie te Slaeven op audientie kwam, omdat het nog vacantie was; de heere waren niet thuis.

Den 27 April 1904 kwam ik weer in de gemeente. Van uit Woosendaal bezocht ik eerst Rucphen, daarna Slaeven en vervolgens Ekken, van waar ik per spoor naar Breda ging.

Die veldende audientie van pastoor Christlaars, die niets byzonder te vertellen had; — daarna aan twee professoren van het seminarie (de president was niet thuis), de heeren Comen en Dr. Veremans. Zij vroegen, dat ik het seminarie zou komen kijken; het was nu half klaar. Ik zeide de heeren, dat ik dan moare liever zou wachten tot een volgend bezoek, als wanneer het helemaal klaar zou zijn.

20% gedwongen huurlijken; onwettige opvoeden zoo goed als nooit, althans heept zeldzaam.

Bij periodieke verkiezingen wordt er geen drukte gemaakt; bij werkdagse vacaturen veel strijd bij stemming, maar er blijft geen rancune.

Hoeren.

Wie op de suikerfabrieken gaan werken, behouden hun weekloon, en betalen tehuis huishoud; — die in de boomkweekwijzen te Oudenbosch gaan werken, geven tehuis hun weekloon af aan B. en W. geraaden, het onderhoud van de waterleidingen ten koste van de gemeente te nemen; zij schenen daarnover nog al over te hebben.

B. en W. blagen over de strooperijen van de bewoners van het Zleike. Zij stelen voor al berkenstruiken, en den appels van de mastenboomen; zij doen dat op een manier, dat ze de berkenstruiken en de mastenbosschen totaal bederven.

Den 22 Mei 1904 kwam ik weer in de gemeente. Bij mijne aankomst was de burgemeester er niet; hij moest aan de Hechtbank te Breda zijn, en had zijn zaak niet kunnen laten overdragen; even voor ik vertrok kwam hij uit Breda terug. —

Het leeuwseminarie is thans geheel afgebouwd; het is appropriat naar de plannen en ontwerpen van den grooten Ceypers; het ziet er magnifique uit, en maakt bepaald een grootschen indruk, wanneer men het van af den weg ziet liggen. Er is ruimte voor 20 studenten, die dan ieder twee kamertjes hebben, een slaapkamer en een zithamer. —

Behalve de president zijn er 5 professoren. — In den leeuwseminarie dienst wordt voorzien door drie leuws en drie vrieden. —

De studenten komen niet buiten het bosch van het seminarie, behalve tweemaal in de week om een wandeling te maken; zij komen bij niemand aan huis; dat is heel streng verboden. — De professoren mogen overal komen, maar houden met niemand conversatie behalve met den burgemeester en den pastoor. —

Op het oogenblik zijn alle professoren jonge menschen van onstreeks 30 jaren; als ze aan de beurt zijn om pastoor te worden, dan laten ze hun professoraat gaarne in den steek. *

~~De wethouder van den kinderkonink is een pastoor van den goede pastoor de heere Gervits. —~~ Waar nu het seminarie staat waarde meker de draast; in 1816 werd heere terrein door de Regering ter beschikking gesteld, om er een

Hoeren.

seminarie te vestigen; voor ± 20 jr. werd alles door het bisdom van den Staat gekocht; het bisdom wilde gaarne eigenaar van den grond zijn, alvorens over te gaan tot de oprichting van een nieuw seminarie. — Alles te oorn zal het bisdom een enclos hebben van ten hoogste 6 fl. st., waar van nog een gedeelte verhuurd is als akkergrond.

Wethouder van de kinderafdeeling is een pachter van den G. deputerede der Erevits; sinds 1822 woont zijne familie onder de familie Erevits. Hij preekt den E. deputerede zeer.

Ongeveer 1/10 van de bewoners van St. Willebroed behooren tot de burgerlijke gemeente Vlaeven; daarvoor zijn slechts 10 kinderen uit Vlaeven op de school te St. Willebroed.

De bewoners van St. Willebroed stroomden bekend om hunne neiging tot diefstal en stroofen. Voor enkele maanden hadden de pastoor en de kapelaan (Wastiaansen) daarover gesproken; de menschen namen dat zoo kwalijk, dat ze 's avonds in de nieuwe gebouwde pastorenfabriek van ^{Wastiaansen} alle ruiten stuk slaagen! —

Den 13 April 1812 kwam ik weer in Vlaeven; ik was van te voren in Standdaarbuiten en Oudembosch geweest. Ik maakte den tocht van Noosendaal uit per auto. —

Ik verleende audientie aan pastoor van der Bladen, die zijne opwachting kwam maken. — Op het seminarie was niemand tehuis, door dat het Boaschvacantie was. — Dr. Smits, pastoor van Bosschehoofd, kon niet komen omdat het Laterdage was, en hij moest biecht hooren. —

In 1910 kwamen 2 y hermelijken tot stand; bijna alle arbeiders ~~kwamen~~ ^{wonen} in eigen woningen; de gelden voor den bouw worden verschaft van notaris Scholten uit Oudembosch, notaris Merens uit ^{Noosendaal} ~~Oudembosch~~, worden verschaft door een zekeren Wittelbe uit Noosendaal; of door de heeren, burgers of boeren, bij wie de menschen werken. Voor de arbeiders bedraagt het loon 's winters fl. 0. 00, in het voorjaar fl. 1. en 's zomers fl. 1. 15. —

Er zijn nog steeds drie marechaussee tijdelijk in Vlaeven gestationeerd. Men hoort van ganscher harte, dat die er

Hoeren.

mogen blijven. De bewaking van de Klei's mannen blijft steeds bijkter noodig. Eend nieuwe manier van stroofen van de Klei's mannen is deze: als een bosch gekapt wordt, dan worden doode stammen door jonge telgen vervangen; wanneer die jonge telgen een jr. of vijf oud zijn, dan worden ze door de Klei's mannen buitgerooid en aan de boomkwekers verkocht!

Gemeente wilde geen kosten maken voor het plan, om door een sprook waterleiding heel westelijk Noordbrabant aan goed drinkwater te helpen; de raad wilde er niets van hooren.

De jerozsk veldwachter, Dierichs, vroeg mijne mededeelting om aan een bewaarbare woning te komen; hij huurde een woning, zoo slecht, dat het brandkeids commissie die niet moest afkeuren; er was anders niets te krijgen. Hij haat zich deswege voor drie maanden tot den Raad gemenot en geest antwoord gegeven. Zijne belangen aan den burgemeester aambevelen. Ik reed over Oudembosch, Bosschehoofd en Seppe naar Noosendaal terug. — De Bosschehoofd maakt nog al wat gespruis reben, dat niet veel beter is dan de bewoners van het Klei. —

Ik heb tegenover de halte Seppe staat het nieuwe Retraitehuis voor het bisdom Breda; de kolossale inrichting is bijna gereed. Maar ik vernam reeds de retraite op 30 April aant. aanvragen met een retraite voor de onderofficieren uit Bergen op Zoom. —

Het bisdom Breda krijgt slechts een Retraitehuis; het moet dienen voor mannen en voor vrouwen.

Den 8 Augustus 1914 kwam ik weer in Vlaeven; tevoren had ik de gemeente Itten bezocht.

Ik vond daar een nieuw stel wechhouders; de heer Vormann valt zich te veel, en tracht den burgemeester te effaceeren.

Het gras den boomkwekers bijzonder slecht; al 3 jr lang hebben zij niet meer dan 25% van het normale debiet; de onkosten daarentegen stijgen beduidend. Heel wat kwekerijen worden opgebruimd; de Reg.

Hoevern.

ring helpt mede, door te vergoemen, dat 90% van de graan-
ten die door boomkwekers in kweekkerkerijen verbouwd
worden, naar het buitenland gaan. De gewone graan-
tenboeuvens mogen niet meer dan 50% naar het buiten-
land zenden.

Het gaat den menschen ~~net~~ op het moment redelijk
goed, allen hebben vrij wel loonend werk. Maar
het grote zorg zit nu den winter tegemoet; dan zal
er grote werkloosheid komen.

Er wordt nog erg gesmokkeld; de verdiensten zijn
zoo groot! De madschen hebben wel het land aan
Veenhuizen; maar vroeger riskeerden ze wel, van te
worden dood geschaten.

Men heeft voortdurend een bataillon infanterie
in kwartier; dat levert aan inhuurkierings gelden
± f 70.000 per jaar op; bovendien verkeren de soldaten
nog wel f 50.000.

Het smokkelen in de inhuurkiering zijn de twee
voornaamste factoren, waarom het in Hoevern vrij
goed gaat.

Het geheel studenten op het seminarie neemt bijna
waarschijnlijk weer toe; daar zijn er ± 70. —

Het drefwater indogemeente, althans in de
kern, moet vrij goed zijn. —

Den 12 juli 1921 berocht ik Hoevern en Otter. —
Burgemeester Vermeer is oud en versleten; hij
treedt in Mei 1922 af als burgemeester. Men aan
het verstand gebracht, dat hij niet herbenoemd
kan worden, ten dat hij daarom teveroren, hij
begin 1 April 1922 eenmaal ontslag moet vragen.

Hoewel de woningraad in Hoevern groot is,
werd van de zijde van het gemeentebestuur letter-
lijk niets gedaan, om de armen te helpen voorzien.

Zelfs voor den woningbouw met Rijks premie werd
geen propaganda gemaakt, zoo dat er zelfs geen
enkele woning met Rijks premie zal gebouwd worden;
het is leelijk!

Hoevern.

Bij de laatste Raads verkiezing kwamen er 4 nieuwe Raads-
leden; er zal dus nog meer nieuw bloed in den Raad
moeten gebracht worden, om dat lichaam tot leven te
wekken.

De kermis Zondag werd dit jaar voor het eerst droog
geleerd. De verordening kon gehandhaafd worden. Over
het resultaat is men tevreden.

Van de directie van den Stoomtramweg Breda - Voo-
senoord - Steenbergen - Willensstad werd een geringe
subsidie van f 25.000. — geneigerd! Juinig, dood zult
nig is de hoogste wijsheid van den Gemeenteraad!

De reboikes in het St. Perardus Verreiterhuis te
Seppe (parochie Wasfchenhoofd) worden geregeld ge-
geven en zijn steeds voldoende bezet.

De finanties van Hoevern zijn gunstig; het belast.
haar inkomen ging nog vooruit!

De invoering van de lagere onderwijswet 1920
zal aan de gemeente minstens een ton kosten!

Het zuinigheid besloot de Raad, niet mede te doen
aan de groote waterleiding 11de voor West-Brabant.
Hoevern en blundert zijn de enige gemeenten,
die niet mee doen.

Het distributie net voor het electriciteits bedrijf
is juist aanbesteed; zanning f 40.000; laagste in-
schrijving f 27.000. —

Het is met mij van oordeel, dat St. Willebrord
onder eene burgerlijke gemeente moet ressorteren;
het best onder Mucphen!

Voor eene vereeniging van Hoevern met Otter voelen
W. en W. niet veel; wel zouden ze gaarne zien,
dat de gehuchten Balingstraat en Weul geheel
bij ~~Hoevern~~ Hoevern kwamen.

Er is in Hoevern geen valdaende werk voor de ar-
beiders; successiebelijk werken er wel 300 een ge-
deelte van het jaar buiten de gemeente (gras maai-
in Holland, suikerfabrieken enz.)

De boomkwekerijen gaan heel slecht; afzet = 0;
de jonge conplanten bovendien geheel verdroogd. —

Hoevern.

Wethouder Wörmann is boomkweker. Bij een bergemeesters vacature zal hij zeker tot de sallicanten behoren. Burgemeester van Meer acht hem daartoe blijkbaar niet geschikt, en zoe het in het belang van Hoevern acht, wanneer daar een meer de burgemeester kwam. —

Den 10^{den} juni 1925 kwam ik weer in Hoevern, later bezocht ik nog Oudenbosch.

Van tevoren was ik naar St. Willebrord geweest, en had met Pastoor Bastiaansen aldaar de hantien noodwoningen bekeken. Ik kwam dien tengevolge vijf kwartier te laat in Hoevern aan en zag juist den President van het Seminarie met twee professoren verdwijnen, nadat zij drie kwartier op mij gewacht hadden. De heeren hadden de beleeftheid terug te komen en een minuut of tien te komen praten. —

Daarna verscheen de twee kapelaans van Hoevern — de Pastoor kon wegens ziekte niet komen —; ook zij hadden zo lang gewacht. — De Heeren hadden niets bijzonders te vertellen. —

Hoevern heeft indertijd geweigerd aan te sleifen bij de drinkwaterleiding Westbeekant; binnenkort komt de directeur Madants daarover nog eens met H. en W. praten. Blijkbaar heeft hij dus nog niet de hoop opgegeven, de Heeren van het opzate belang der zaak voor de gemeente Hoevern te overtuigen. —

Het elektriciteitsbedrijf opaf in 1924 een klein batig saldo. —

Niet tegenstaande den woningnood bleef Hoevern ten derde eene afwachterende houding aannemen. Ook van premieovereenkomst weinig berecht.

De belastingen druelken zwaar; daar is geen draagkracht. 100 procenten op de Rijks inkomstenbelasting. En dan nog 3.2 gemeentelijke inkomstenbelasting. De lageronderwijsrust 1920 zoe aan Hoevern ± f 11.000. kosten.

Ongeveer 250 inwoners van Hoevern behoren tot de

Hoevern.

parochie St. Willebrord. Het zoe zeer gewenscht zijn, dat die parochie in haar geheel onder eene Burgerlijke gemeente verfbunde.

In den afgelopen winter waren er ± 30 werklozen. De mentaliteit van de menschen wordt gaanderig minder; zoe af het begin van de mobilisatie heeft men dat verschijnsel kunnen waarnemen. De mobilisatie deed er veel kwaad aan.

De Raambatenfabriek gaat goed; dagelijks worden 8 à 9000 liter verwerkt. Op de fabriek staat nog f 3000 schuld. — Bovendien was er een zogenaamd ledenkapitaal: de melk, die de leden aan de fabriek leveren, wordt niet ten volle uitbetaald; een klein percentage wordt door de fabriek achter gehouden en goed geschreven ten name van de leden. In geval van overlijden wordt aan het lid de erfgenamen van diens aandeel in het ledenkapitaal uitgekeerd. — ~~De~~ De winst, die de fabriek in 1924 gemaakt had, ~~wordt~~ ^{diende om} aan de leden 30% op hun ledenkapitaal uit te keeren, terwijl bovendien 30% ten hunner name op hun aandeel in het ledenkapitaal werd bijgeschreven.

De landbouw gaat vrij goed; de boeren willen zwart vee; hebben vrij goed vee. Jaarlijks worden 100 vaders gefokt. Veel varkens en heel veel geiten bij den arbeider en den kleinen man.

Fruchtbaarheid gaat sterk vooruit: veel aardbeien, frambozen; uitgebreide groententeelt: spinasie erwtten, bonen, alles voor de fabrieken. Het gaat alles naar de veiling te Oudenbosch, waar in den drueliken tijd zelfs tweemaal daags geveild wordt.

In den laatste tijd is men zich nog bijzonder opaan te keeren op de pluimveehouderij; vooral Wethouder v. d. Berg schijnt daarin een leidendde figuur te zijn.

Veel boomkwekerijen zijn opgeruimd; die nog bestaan maken op het moment bestel goede zaken.